DIJK EN WAARD

Contactpersoon:	M. Verschure	Datum:	7 mei 2026
Telefoon:	072 575 55 55	Verzenddatum:	7 mei 2026
E-mail:	post@dijkenwaard.nl	Zaaknummer:	00001243184
Onderwerp:	bestuurlijke reactie op het conceptrapport 'Voorbereiden op extreme regenval' van de Rekenkamer Dijk en Waard		

Rekenkamer Dijk en Waard
T.a.v. Jander van Ettekoven, secretaris/onderzoeker
jander.vanettekoven@rekenkamerdijkenwaard.nl

Geachte leden van de Rekenkamer Dijk en Waard,

Met belangstelling heeft het college kennisgenomen van het onderzoeksrapport, d.d. 16 maart 2026 "Voorbereiden op extreme regenval". In uw schrijven van 10 april 2026 vraagt u het college om een bestuurlijke reactie op de aanbevelingen uit dit onderzoeksrapport. Het college neemt de zorgen rondom klimaatadaptatie uiterst serieus en heeft het onderzoeksrapport en de aanbevelingen grondig bestudeert.

Het college onderschrijft de ambitie en doelen van het onderzoeksrapport, maar is van mening dat het onderzoek nog te algemeen en weinig concreet is om daadwerkelijk sturing te geven. De aanbevelingen in het rapport bieden voldoende onderwerpen voor doorontwikkeling en verbetering, maar geven op dit ogenblik nog te weinig houvast voor de uitvoering. Ook ontbreekt het aan een voorstel voor prioritering bij het oppakken van de aanbevelingen.

In de huidige vorm dreigt het daarmee vooral een papieren exercitie te blijven. Het college acht het van belang om het rapport eerst te verdiepen en te concretiseren door de aanbevelingen per onderwerp naar beleid, organisatie, capaciteit en middelen inzichtelijk te krijgen. Het is in dit stadium niet wenselijk om op voorhand toezeggingen te doen over het aanpakken van alle onderdelen in de aanbevelingen, zonder eerst een helder en integraal beeld van de impact, opbrengst en benodigde inzet te verkrijgen.

Met bovenstaande in gedachten vinden wij het van belang om nog enige context te schetsen over het onderwerp en de stappen die het college heeft ondernomen.

In de collegevergadering van 29 augustus 2023 is het Beleidsplan Klimaatadaptatie Dijk en Waard vastgesteld, waarin de regionale afspraken zijn vertaald naar een gemeentelijke koers richting een klimaatbestendige en waterrobuuste leefomgeving in 2050.

In dit beleidsplan wordt ook becijferd dat de financiële schade tot 2050 voor onze gemeente op drie klimaatadaptatiethema's (wateroverlast, hitte en droogte) minimaal 190 en maximaal 570 miljoen euro kan bedragen bij onvoldoende handelen. Voor het thema wateroverlast, waar extreme regenval een belangrijk onderdeel van is, is de minimale variant 91 miljoen en de maximale variant 144 miljoen euro.

De gemeenteraad van Dijk en Waard heeft vervolgens op 10 oktober 2023 de Klimaatadaptatiestrategie en Uitvoeringsagenda Regio Alkmaar, onderdeel van de DPRA-werkregio's, vastgesteld als regionaal kader voor de gezamenlijke aanpak van klimaatadaptatie.

Sindsdien werkt het college aan het beter borgen van klimaatadaptatie binnen de gemeentelijke organisatie, overigens in aanvulling op alle inspanningen om onze bijdrage te leveren aan de energietransitie in Nederland (klimaatmitigatie). De afgelopen periode is zichtbaar ingezet op het kenbaar maken van het bestaande klimaatadaptatiebeleid door een maatwerk leertraject voor ambtenaren. Er wordt ook verkend hoe de klimaattoets als toetsingsinstrument beter ingezet kan worden in projecten en hoe het structureel verankeren van het klimaatadaptatiebeleid in het omgevingsplan en het HIOR vorm kan krijgen. Op dit moment wordt klimaatadaptatie al meegenomen in lopende gebiedsontwikkelingen en gemeentelijke herinrichtingsopgaven, waarbij steeds nadrukkelijker wordt gestuurd op een eerdere betrokkenheid in het planproces. Daarnaast investeert de gemeente in kennisopbouw, data-gedreven werken en interne samenwerking tussen beleid, projecten, ingenieursbureau, beheer en vergunningverlening. Deze stappen laten zien dat klimaatadaptatie niet als los thema wordt benaderd, maar steeds meer onderdeel wordt van integrale afwegingen, besluitvorming en uitvoering, met oog voor verdere doorontwikkeling en verbetering.

Met bovenstaande achtergrondinformatie gaan wij hieronder in op de door de Rekenkamer voorgestelde aanbevelingen.

Aanbevelingen

Aanbeveling 1:
Betrek de gemeenteraad meer bij de voorbereiding op extreme regenval.
De gemeenteraad is momenteel vooral op projectniveau betrokken bij klimaatadaptatie. Gezien de mogelijke consequenties van extreme regenval op inwoners en bedrijven in de gemeente is een actievere kaderstellende en controlerende rol voor de gemeenteraad wenselijk. Met name het inzicht en de zorgen van raadsleden op de kwetsbaarheden van de gemeente zijn belangrijk: bij welke bevolkingsgroepen of locaties zijn de gevolgen voor extreme regen mogelijk hoog, en waar verdient het voorkomen van schade of gedupeerden extra aandacht. Dit is namelijk niet enkel te bepalen aan de hand van hydrologische modellen, maar vraagt ook om "maatschappelijke voelsprieten". Daarom adviseren wij om raadsleden in het vervolg van de DPRA-cyclus te betrekken bij de risicodialoog. En om een informatieavond te organiseren en expliciet input op te halen bij raadsleden.
Ook kunnen raadsleden zelf dit onderwerp vaker agenderen of verdiepen met schriftelijke vragen.

Reactie college:
Het college erkent dat de gemeenteraad tot nu toe vooral op projectniveau is geïnformeerd en ziet ruimte om de raad structureler te betrekken bij de bredere afwegingen rond risico's, kwetsbaarheden en prioriteiten, opdat de raad zijn kaderstellende en controlerende rol kan vervullen. In het najaar van 2026 wordt de Regionale Klimaatadaptatiestrategie en Uitvoeringsagenda Noord-Kennemerland 2026-2031 aan de raad voorgelegd. Hierin worden onder andere te nemen maatregelen genoemd ter voorkoming van calamiteiten en schade voor inwoners en bedrijven door hevige neerslag en grondwaterproblemen. Dit moment biedt een goede aanleiding en doorkijk om de gemeenteraad beter te betrekken.

Een risicodialoog met stakeholders uit (welzijns)organisaties heeft najaar 2025 plaatsgevonden in regionaal verband; het college neemt de aanbeveling over om de gemeenteraad actiever te betrekken bij de vervolgstappen die uit de DPRA-cyclus kunnen voortvloeien.

Het college onderschrijft het belang van de raad als vertegenwoordiger van de bevolking met de benodigde "maatschappelijke voelsprieten". Het is aan de gemeenteraad om klimaatrisico's en het onderwerp klimaatadaptatie in bredere zin te agenderen.

Aanbeveling 2:
Breng het doelbereik in beeld.
Het doelbereik is momenteel onvoldoende in beeld. Om het doelbereik in beeld te brengen moeten:

- *Bepaalde doelen concreter worden geformuleerd (meetbaar). Dit geldt bijvoorbeeld voor het doel "waterbewustzijn onder burgers".*

Welke doelgroepen wil je bereiken? En welk doelgedrag of handelen wil je bereiken? Als dat duidelijker is, kan pas gemonitord worden wat op dit vlak is bereikt.

- *De resultaten en effecten na uitvoering consequent geregistreerd worden. Bijvoorbeeld de resultaten van klimaatadaptieve herinrichting van de openbare ruimte. Er zijn al plannen om deze te gaan registreren in een dashboard. Wij bevelen aan deze plannen op te volgen, en uiteindelijk ook de vertaling naar het hydrologisch model te maken. Belangrijk is wel dat de bestaande modellen van voormalige gemeenten Heerhugowaard en Langedijk worden geïntegreerd tot één model. Dit is gepland, maar nog niet uitgevoerd. Wij raden de gemeente aan hier uitvoering aan te geven.*

Reactie college:
Het college onderkent de constatering dat het doelbereik op onderdelen nog onvoldoende inzichtelijk is. Het college hecht groot belang aan het formuleren van duidelijke en meetbare doelen en het duidelijk afbakenen van doelgroepen, evenals aan een structurele vastlegging van resultaten en effecten. Dit is noodzakelijk om de voortgang en effectiviteit van het beleid beter te kunnen volgen en tijdig bij te sturen.

Aanbeveling 3.
Zet in op alle vijf lagen van meerlaagsveiligheid.
De gemeente heeft wisselende inzet op de diverse onderdelen van meerlaagsveiligheid. Wij raden aan op alle onderdelen te (blijven) inzetten, met de volgende aandachtspunten per onderdeel.

- *Waterbewustzijn*
  Maak de doelen voor waterbewustzijn explicieter, en ga na of deze worden gehaald. *Dit sluit aan bij de voorgaande aanbeveling (2). Voor het bewustzijn van medewerkers hebben we een aparte aanbeveling (4).*
- *Preventie*
  Blijf uitvoering geven aan de ambities en maatregelen. Houd oog voor het private domein, en hoe je die als gemeenten kunt beïnvloeden. *Overweeg voor bestaande (al langlopende) contracten met projectontwikkelaars per geval of het mogelijk is deze opnieuw vast te stellen, met meer klimaatadaptieve voorwaarden.*
- *Gevolgbeperking*
  Onderscheid gevolgbeperking duidelijker van preventie en formuleer hier maatregelen op. *In het beleid van Dijk en Waard is gevolgbeperking vaak impliciet inbegrepen bij maatregelen gericht op preventie. Dit komt omdat beide lagen met dezelfde instrumenten werken (aanpassingen in watersysteem en in de ruimtelijke inrichting). Toch kan het zinvol zijn beide scherper te onderscheiden. Zo kan beter gezien worden wat gevolgbeperking nog bovenóp preventie kan toevoegen. Gevolgbeperking is belangrijk op het moment dat wateroverlast bij extreme regen moeilijk te voorkómen/ beperken is, maar waar je met een aangepaste inrichting (verhoogd aanleggen of aangepast bouwen) wel de schade en gevolgen kan beperken. Er liggen kansen om hier concrete doelen en maatregelen op te formuleren.*
- *Crisisbeheersing*
  Maak het beleid op crisisbeheersing beter navolgbaar en verhoog de samenhang hiervan met gevolgbeperking. *De gemeente Dijk en Waard werkt aan crisisbeheersing. De inzet is echter niet specifiek voor extreme neerslag uitgewerkt in een aanpak of programma met doelen en maatregelen. Wij raden aan dit wel te doen.*
  Ook raden we aan de samenhang met de andere onderdelen van meerlaagsveiligheid te vergroten. Crisisbeheersing komt niet terug in het Beleidsplan Klimaatadaptatie van de gemeente. Binnen de gemeente is het team Beleid, afdeling Ruimte verantwoordelijk voor dit beleidsplan. Het team Veiligheid, afdeling Bedrijfsvoering houdt zich bezig met crisisbeheersing. Ook binnen het college van B&W zijn het verschillende portefeuilles. Kennis van crisisbeheersing is echter relevant voor de maatregelen in de fysieke ruimte: hoe is de toegang voor hulpdiensten, hoe werkt de distributie van noodmiddelen e.d. Meer kennisuitwisseling en nauwere samenwerking tussen beide teams kan beide strategieën (gevolgbeperking en crisisbeheersing) verbeteren.
- *Duurzaam herstel*
  Verken de opties om te anticiperen op duurzaam en waterrobuust herstel. *Uit het onderzoek blijkt dat Dijk en Waard nog niet anticipeert op duurzaam en waterrobuust herstel van eventuele schade na hevige regenval. Dit komt omdat de gemeente nog geen grote wateroverlast en schade heeft meegemaakt. Toch is het waardevol om te verkennen wat hierin mogelijk is. Verken dit vanuit het samenwerkingsverband werkregio Noord-Kennemerland, en zoek hierbij ook ervaringen van gemeenten buiten de werkregio.*

Reactie college:
Het college onderkent het belang van een integrale benadering van waterveiligheid langs de vijf lagen van meerlaagsveiligheid. De aanbeveling heeft volgens het college raakvlak met de drie speerpunten uit het eerdergenoemde Beleidsplan Klimaatadaptatie Dijk en Waard. Die speerpunten draaien primair om bewustwording, borging in beleid en werkprocessen en een integrale benadering van het onderwerp.

Het college onderschrijft dat een evenwichtige inzet op alle lagen bijdraagt aan de weerbaarheid van de gemeente tegen extreme neerslag en wateroverlast. Tegelijkertijd is het college van mening dat de aanbeveling zeer divers en breed omschreven is.

Op dit moment zien we onvoldoende uitleg van de onderdelen uit de aanbeveling om weloverwogen keuzes mogelijk te maken met betrekking tot prioritering, fasering en wijze van uitvoeren.

Aanbeveling 4.
Blijf het bewustzijn en de handvatten van medewerkers in de voorbereiding van projecten voor nieuwbouw en herinrichten vergroten.
De gemeente is goed op weg om de ambities voor klimaatadaptatie te vertalen naar de uitvoering in projecten. Wat naar voren komt als knelpunt is "het landen" van het beleid in de hele organisatie. Alle schakels (van ontwerp, tot onderhoud, tot VTH) zijn hierin cruciaal. Om dit te bevorderen/versnellen bevelen wij aan:

- ***Koplopers in de organisatie actiever in te zetten.***
  In elke schakel zijn medewerkers die een scherp oog hebben voor klimaatadaptatie (de koplopers) en medewerkers die dat minder hebben. Koploper kunnen hun collega's sneller naar hun niveau krijgen door zich te profileren als "expert klimaatadaptatie" en daarmee te fungeren als vraagbaak en voorlichter (delen van successen en geven van trainingen).
- ***De aandacht voor VTH te vergroten.***
  VTH is een cruciale schakel, zeker waar het gaat om verplichtingen gericht op privaat terrein en plangebieden voor nieuwbouw. Wij bevelen aan de geplande actie van het opstellen van een VTH-strategie uit te voeren, en de personele capaciteit voor VTH (indien nodig) te vergroten.

Reactie college:
Het college onderschrijft het belang van voldoende bewustzijn, kennis en handelings-perspectief bij medewerkers aangaande de voorbereiding en uitvoering van projecten voor nieuwbouw en herinrichting. Het college deelt de constatering dat klimaatadaptatie steeds beter zijn weg vindt naar de uitvoering in projecten. Het "landen" van het beleid in de gehele organisatie vraagt echter blijvende aandacht. Daarbij zijn alle schakels in het proces – van ontwerp en uitvoering tot beheer en VTH (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) – van groot belang. Vanuit dit gegeven zijn er al stappen gezet.

Zo is in de periode november 2025 tot april 2026 binnen het domein Ruimte een leertraject Klimaatadaptatie uitgevoerd. Doel was het verdiepen van kennis en bewustwording bij betrokken ambtenaren en het gezamenlijk verkennen van praktijkuitdagingen en oplossingsrichtingen. De opbrengsten van het leertraject worden benut om vervolgstappen te bepalen voor een betere inbedding van klimaatadaptatie binnen de organisatie.

Daarnaast deelt het college de constatering dat VTH een cruciale schakel vormt bij de borging van klimaatadaptatie, met name richting private initiatiefnemers en bij nieuwbouwontwikkelingen. In de lopende uitwerking van de VTH-strategie krijgt klimaatadaptatie daarom een herkenbare en structurele plaats. Daarbij wordt tevens bezien of de beschikbare personele capaciteit en aanwezige expertise toereikend zijn om deze rol effectief en zorgvuldig te kunnen vervullen.

Tot slot wijst het college er op dat recent initiatieven opgezet zijn, zoals de WieWatWaaromWater?!-campagne die erop gericht is bewoners en schoolkinderen meer bewust te maken van klimaatadaptatie en duurzaam gebruik van water.

Het college acht het van belang dat versterking van bewustzijn en handelingsperspectief zorgvuldig wordt ingepast in de bestaande organisatie en werkprocessen.

Tot slot.
Het onderzoeksrapport biedt inzicht in het huidige functioneren van de gemeente in relatie tot het onderwerp en geeft richting aan thema's waar we als organisatie in kunnen verbeteren. Wij waarderen de aandacht hiervoor vanuit de gemeenteraad en de Rekenkamer ten zeerste.

Het college nodigt de gemeenteraad uit om de aanbevelingen met een opbouwende blik te aanschouwen en met een kritisch oog te agenderen.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van de gemeente Dijk en Waard,

de secretaris, de burgemeester,

Bezoekadressen
Parelhof 1, Heerhugowaard
Bosgroet 2, Zuid-Scharwoude

Postadres
Postbus 390
1700 AJ Heerhugowaard

www.dijkenwaard.nl
072 575 55 55
post@dijkenwaard.nl